SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 110. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 12, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 12-го ЧЕРВНЯ 1990 Ч. 110. РІК XCVII.

„Культура і Життя" пише про виставку Я. Гніздовського

Джерзі Сіті, Н. Дж. (О. К.). — У київському тижневику „Культура і Життя" з 13-го травня появилася велика стаття про мистця-графіка Якова Гніздовського з приводу відкриття виставки його творів у київському музеї. Статтю, прикрашену портретом Я. Гніздовського роботи Л. Молодожанина і двома добре відомими ґрафіками „Тополя" і „Вівця", написав Д. Степовик, голова Комісії для поширення української культури Асоціації Україністів, лавреат премії Івана Франка.

У статті п. н. „Пробудження царівен" автор обширно та точно обговорює життьовий шлях мистця які його творчість та усі трудноші, які він мав впродовж мистецького розвитку. Д. Степовик зазначає, що цю першу виставку творів померлого в Ню Йорку мистця завдячує Україна клопотанням його дружини Стефанії та дочки Марії-Марти як також директора Державного Музею Українського Образотворчого Мистецтва Михайла Романишина.

Як усі цьогочасні статті про українських мистців, поетів та письменників, про яких досі в Україні не писали, обширний допис Д.Степовика розпочинається ствердженням що „Довго ми чекали цієї миті!.. Минають часи морального остракізму українських художників, музикантів, театральних діячів, письменників, які за різних обставин опинилися „там". Ще вчора „залізною рукою" їхні імена викреслювалися з історії національної культури". Автор критично ставиться до того, щоб спровадити в Україну твори українських мистців, які здобули світову славу, як О. Архипенко, О. Грищенко, В. Кричевський, В. Курилик, П. Холодний чи Я. Гніздовський та уважає, що така ініціятива мусить прийти від українських колекціонерів на Заході. І саме прикладом того вважає Д.Степовик виставку творів Я. Гніздовського у Києві, Львові та Тернополі. Він з великим захопленням пише про твори Я. Гніздовського, в яких велику ролю відограють, крім графік, також екслібриси. Коріння творчости Я. Гніздовського на думку автора є у старовинній українській гравюрі.

Відкриють телевізійну станцію в Києві

Вашінгтон. — Американська міжнародна фірма радіопередач з Фльориди, відома під літерами Даблю-Бі-Сі конкретно її президент Марк Волдіджер, повідомляє, що він підписав умову з представниками УССР про встановлення в Києві радієвої, телевізійної і каблевої комунікацій.

Умову підписано зі стороні уряду України Валерій Юрченко, представник міністерства зв'язку. В програму усіх передач будуть входити новини, розваги програми, релігійні і навчальні. Умова дає також компанії право побудувати систему каблевої телевізії в Києві.

Крім того міністерство зв'язку і пошти України замовило у цій американській фірмі 150 переносних телефонів для вжитку усіх тих чинників, що займаються вичищуванням від радіяції Чорнобиля та околиці. Чотири роки від трагічного 26-го квітня 1986 року уряд в Києві не має ніякої можливості порозуміння із мешканцями, науковцями та робочими групами, що перебувають у занечищеній зоні.

Ця умова з американською фірмою відкриває нові можливості зв'язків з Україною. Умову підписано в Києві в днях 22-23-го травня. Фірму репрезентує у Вашінгтоні міжнародна фірма інвестицій і торгівлі Коеліс і Ко.

Б. РИБАК В КЕРГОНКСОНІ

Кергонксон, Н. Й. — 89-ий Відділ СУА влаштовує тут зустріч з гостем зі Львова Бориславом Рибаком, директором Музею Народної Архітектури і Побуту у Львові, який виголосить доповідь на тему: „Роля народної архітектури в сучасному житті". Зустріч відбудеться в четвер, 14-го червня, о год. 7:30 вечора в церковній залі.

Прокурори Львівщини погрожують страйком

Москва. — Як повідомляє газета „Московские Новости" з 3-го червня, працівники прокуратури та органів внутрішніх справ міста Миколаєва Львівської області мають намір оголосити страйк, бо не хочуть коритися радам.

Приводом для цього стало звернення миколаївської Районної ради до парлямента УССР з вимогою відкинути постанову ВР УССР з 11-го квітня 1990 року, згідно з якою органи внутрішніх справ і прокуратури виведені з-під контролі місцевих рад. Працівники правохоронних органів вважають, що Районна рада має намір тиснути на них адміністративно і за допомогою мітингів та демонстрацій. На підтвердження цього вони навели приклад, що в Миколаєві і в Новому Роздолі недавно відбулися багатолюдні мітинги, на яких звучала різка критика на адресу місцевих правоохоронних органів.

Працівники міліції та прокуратури надіслали лист до Верховної Ради республіки, у якому вимагають, щоб народний депутат Ірина Калинець до трьох днів публічно вибачилась перед ними, інакше вони оголосять десятиденний страйк.

Україна і діяспора будуть темою конференції

Урбана-Шампейн, Ілл. — Дев'ята річна конференція Української Науково-Дослідної Програми (УНДП) при Іллинойському університеті відбудеться у днях від 25-го до 30-го червня, тут на головному його кемпусі в Урбана-Шампейн.

Цьогорічну конференцію організує УНДП і спонзорують її Фундація Українських Студій в Іллинойському університеті та Літня дослідна лябораторія, наукові дослідники якої зможуть, як і в минулих роках, брати участь в окремих сесіях конференції. Нарадами цієї шестиденної конференції провадитиме Програмова комісія, у склад якої входять проф. Василь Маркусь (Лойола університет в Чикаго), д-р Джеймс Мейс (Конґресова комісія для дослідження Великого голоду в Україні, Вашінгтон), проф. Ярослав Розумний (Манітобський університет), проф. Богдан Рубчак (Іллинойський університет в Чикаго) і проф. Моріс Фрідберґ (Іллинойський університет в Урбана-Шампейн). У програмі передбачається понад 50 доповідей, в англійській та українських мовах, що їх прочитають доповідачі з ЗСА, Канади, Західньої Німеччини, Польщі, Чехо-Словаччини і України, звідкіля запрошено понад 10 доповідачів. Крім сесій з доповідями відбудуться три панелі на актуальні теми. Як в минулих роках, так і на цьогорічній конференції центральною сесією буде лекція проф. Юрія Шевельова.

Аналізуючи сучасний стан розвитку науки й культури та зупиняючись над з'ясуванням політичних, економічних і релігійних проблем в Україні, доповідачі й панелісти наголосять також у своїх виступах розвоєві тенденції української діяспори та шляхи її ефективних зв'язків з материком. Під час конференції буде присвячений окремий вечір для відзначення століття народження поета й літературознавця Миколи Зерова.

Зацікавленим конференцією слід звертатись до проф. Наталі Лончини на число тел.: (217) 244-0484, або до проф. Дмита Штогрина — (217) 333-1340.

Українська футбольна репрезентація змагатиметься проти ФК „Карпати"

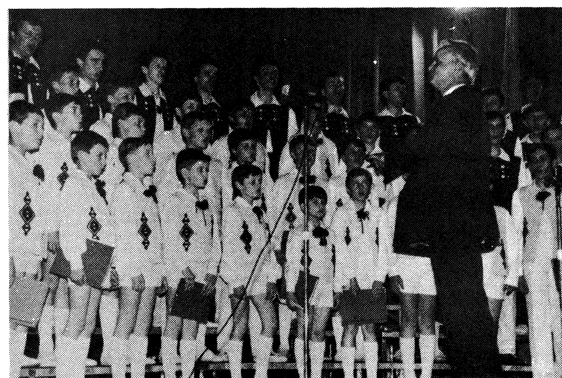
Горшам, Па. (М. Б-й). — Тут в неділю, 17-го червня, о год. 3-ій по полудні на грищі „Тризубівки" відбудеться футбольні змагання української футбольної репрезентації Америки проти першої дружини „Карпати" зі Львова.

До складу української футбольної репрезентації ЗСА Управа УСО „Тризуб" запросила таких змагунів: воротарі — Яро Дахнівський (УАСТ „Леви" Чикаго) і Данило Василяк („Нюарк Портуґіз", Ню Джерзі); оборонці — Євген Чижович, мол., (Бравн університет), Орест Гарматій і Тарас Козак (УСО „Тризуб", Філядельфія), Андрій Махлійчик і Тарас Вовк (УАСТ „Черник", Дітройт) і Ніко Кочерга (СК СУМА „Крила", Чикаго); помічники — Ігор Чижович, мол. (університет Синсиннаті), Богдан Недільський (УАСТ „Леви", Чикаго), Зенон Лужник (університет ВейкФорест), Павло Скороход (СК СУМА „Крила", Чикаго) і Христіян Шалай (УАСТ „Черник", Дітройт); і напасники — Саварин Палидович (Пассейк Джерманс), Андрій Вовк (УАСТ „Черник", Дітройт), Ясин Лузак (Гарвардський університет) Андрій Бакун і Петро Тадрик (Ню Джерзі, „Іглс"), і Роман Гупало і Ярослав Турко (УСК Ню Йорк).

Організатором і головним тренером репрезентації є Євген Чижович, колишній тренер американської олімпійської дружини і збірної ЗСА. Головним суддею цих змагань буде професійний суддя Леонід Гребінка, член ФІФА з Ню Джерзі.

Квитки вступу в ціні 5 дол. для дорослих, а для молоді до 16-го року життя вступ вільний, на ці небуденні змагання можна вже набути в крамницях „Космос", в домі УСО „Тризуб" і в УОКЦентрі.

„ДУДАРИК" ТРІЮМФУВАВ В ДІТРОЙТІ

Співає хор „Дударик" під диригентурою М. Кацала

Дітройт (В. Баран). — Вони називають себе „Народна самодіяльна хорова капеля хлопчиків та юнаків". Але почувши їх спів, ми хотіли б назвати їх багато, багато тепліше, щоби вже в тій назві появився відблиск того великого тепла, яке вони викликали в наших серцях. Бо як не засопитись безмежно їх чистим, непорочним співом, бо як не захоплюватись в їх виконанні піснями, які створив український народ та геній наших композиторів.

Логічно побудована програма цього концерту обіймала обрядові пісні у формі щедрівок, відтак твори клясиків, таких композиторів як Бортнянський, Вербицький, Березовський, народні пісні, деякі відомі, деякі нові, в кінці в пошані до Тараса Шевченка — пісні на його слова.

Є невимовний чар у наших щедрівках. Тільки вслухатись в них і ви відчуєте в них відлуння минулих віків. Ви відчуєте, що жоден нарід не міг їх створити, тільки ми. І коли їх почуєте у виконанні „Дударків", відкриєте їх любов і пієтизм до них.

Концерт число 3 Д. Бортнянського — це глибока молитва, навіть у своїх „фортіссімо" не втратив свого набожного настрою.

Хтось колись сказав, що якби Бог хотів послухати музику, то вибрав би Бортнянського. Ми, в найглибшій покорі поручали б „Алилуя" Вербицького у виконанні „Дударика". Байдуже яких слів ужити, ви не зумієте описати цього враження, цього почуття глибокого захоп-

(Продовження на ст. 3)

Місту Орджонікідзе повернено назву Владикавказ

Москва. — Як повідомляє газета „Московские Новости" з 3-го червня, місто Владикавказ в північній Осетії, засноване на місці військової царської фортеці, було перейменоване на місто Орджонікідзе 1931 року на честь організатора боротьби за совєтську владу на північному Кавказі.

Недавно в північній Осетії створилося Владикавказьке Мале Коло Терського козацтва, яке і домоглося повернення місту його історичної назви. Козацький отаман Василь Коняхін розповів кореспондентові, що вивчив архівні документи і встановив особисту причетність Орджонікідзе до організації і здійснення геноциду терських козаків. Влітку 1918 року були знищені тисячі жителів станиць Тарської, Сунженської, Фельдмаршальської та хутора Тарського, з яких мало кому пощастило врятуватися втечею.

В квітні 1921 року, коли Орджонікідзе очолював Кавказьке бюро ЦК РКП(б) протягом однієї доби було виселено 70,000 козаків, з яких 35,000 було вбито на шляху до залізничної станції. Знищили також багато жінок, старих і дітей. Цей злочин було здійснено 17-го квітня 1921 року, тому жителі Владикавказу оголосили 17-го квітня Днем Пам'яті.

Новостворене Владикавказьке Мале Коло Терського козацтва має на меті об'єднати гірські народи задля розвитку економіки і культури цієї особливої між національної ентокультурної громади.

І. Фінту звільнили від закидів у воєнних злочинах

Торонто. — Як повідомляє газета „Новий Шлях", на підставі рішення лави присяжних судя найвищого суду Онтаріо Арчі Кембел на закінчення 6-місячного судового процесу проти Імре Фінти, натуралізованого канадця мадярського походження, колишнього командента жандармерії в місті Шеґед, якому жиди закидали воєнні злочини і злочини проти людства, звернувся до підсудного: „Пане Фінта ви є звільнені і можете собі йти".

Серед жидівської спільноти звільнення Фінти викликало велике невдоволення. З різних жидівських кіл почулися голоси крайнього невдоволення. Речник жидівської організації Б'най Б'рит Френк Дімент заявив, що жидівська громадськість є зашокована і засмучена судовим рішенням. Він звернувся до федерального департаменту справедливости в справі відклику цього рішення.

Судові кошти проти Фінти винесли коло 10 міл. дол. На черзі дальших судових справ чотири мнимих воєнних злочинців, як інформує журналіст торонтського щоденника „Стар" Дейвид Віено на підставі заяв Вілліяма Гобсона, передового вишукувача воєнних злочинців у Канаді, федеральна агенція для досліджень проти воєнних злочинців приготовляє в найближчому часі судові дохождення проти 45 осіб.

В судових розслідуваннях проти Михайла Павловського, білоруського походження, суддя Джеймс Чадвік не допустив доказових матеріялів приготованих на підставі совєтських відеофільмів.

МОСКВА ВЖИВАЄ ВІЙСЬКО ПРОТИ ЗАВОРУШЕНЬ В КИРГИЗІЇ

Москва. — Агентство Асошіейтед Пресс повідомило 10-го червня, що міністерство оборони СССР наказало збільшити військові частини, КҐБ і спеціяльні відділи по боротьбі з демонстрантами в Киргизії, центрально-азійській республіці, після однотижневих заворушень і зударів між цивільним населенням і відділами міліції, які не могли самі дати собі ради з національно настроєними киргизами. У зударі досі загинуло 107 осіб, за офіційними даними, між ними декілька міліціонерів та військовиків, — заявили офіційні киргизькі чинники.

Заворушення, як відомо, розпочалися в місті Ош і спочатку відділи міліції, як виглядало, починають опановувати ситуацію. День пізніше місцевим властям прийшлось просити поповнення відділів міліції, а на четвертому дні до міста прибуло 1,500 вояків регулярної армії. Збільшення армійських частин до 5,000 вояків зовсім не поліпшило ситуації в Киргизії, а може навіть напаки, відгуки про бої в цій республіці розходились дуже скоро по інших республіках, які почали ставити і свої вимоги культурного, політичного і економічного порядку. Доказом неспокоїв в СССР є поспішне рішення центрального уряду і самого генерального секретаря ЦК КПСС та президента СССР з спеціяльними повновластями Михаїла Горбачова, вислати до Киргизії військові частини і відділи вбивць, тобто чорноберетників, які у подібній ситуації в Грузії минулого року, розрубували голови грузинам саперними лопатками, вживали отруйних газів проти мирних демонстрантів і гострі кулі. В Оші танки і панцерні вози взяли під охорону всі урядові будинки, радіо і телевізійну станцію, зайняли ключеві позиції в усіх частинах міста, поставили пости біля головної квартири Комуністичної партії і контролюють рух в місті, проголосивши поліційну годину від 10-ої вечора до 5:30 рано.

Газета „Комсомольская Правда" повідомила в неділю, 10-го червня, що не зважаючи на присутність війська ситуація в Киргизії залишилася напруженою. Також у столиці республіки Фрунзе студенти і молодь влаштували велику багатотисячну демонстрацію, але їм всяко перешкоджали міліції і військові частини і фактично не допустили здійснити заплановану програму.

Крім 107 вбитих офіційні чинники нарахували 436 поранених, 500 спалених будинків, 512 заарештованих міліцією і відділами КҐБ. В загальному в Оші брало участь в демонстрації понад 400,000 осіб. Центральний і республіканський уряди роблять усі заходи, щоб зупинити неспокої в Киргизії, які є дуже невигідними для М. Горбачова, престиж якого в народі і так невисокий.

У СВІТІ

УСУВАЮЧИ ОДНУ З важливих перешкод до започаткування переговорів з Африканським національним конгресом, президент Південної Африки Ф.В.де Клерк у парляменті минулого тижня проголосив, що ліквідує надзвичайний стан у всіх, крім одної, провінціях країни, який тривав впродовж останніх чотирьох років. Єдиною провінцією, де залишено надзвичайний стан, є Наталь, де останніми часами загинуло понад 3,000 осіб у розбратніх сутичках поміж політичним рухом Інката африканського племени Зулю та Об'єднаним демократичним фронтом, який є союзником Африканського національного конгресу. Нелсон Манделла провідник Африканського Національного конгресу, перебуваючи в той час у Парижі на переговорах з прем'єром Франсуа Міттераном, з радістю привітав цю вістку, але відразу підкреслив, що й надалі буде закликати провідників урядів не відкликати покищо економічних санкцій проти Південної Африки.

ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС, одна з найбільших американських фірм автомобільної індустрії, беручи до уваги можливості ближчого комерційного співпрацювання з Совєтським Союзом, підписала минулого тижня договір вартости 1-го біл. дол. продажу автомобільних частин. Важливим є те, що Дженерал Моторс заплату за постачання автомобільних частин найбільшому продуцентові авт в СССР Волзькому автомобільному заводові буде отримувати в американських долярах.

У ДОРОЗІ ДО МОСКВИ на зустріч провідників країн Варшавського Пакту прем'єр-міністер Мадярщини Йозеф Анталь закликав до ліквідації цього військового союзу до кінця 1991 року. Одначе він також запропонував негайне уневажнення тих частин договору, які переступають суверенність семи країн-членів. На пресовій конференції з фінляндським прем'єр-міністром Наррі Голькері, Й. Анталь підкреслив, що розв'язання Варшавського Пакту, військової організації, не повинно узалежнюватся від розв'язання Північно-Атлантійського Оборонного Союзу (НАТО), бо „зміни, що заіснували в країнах Центральної і Східньої Европи ввели організацію Варшавського Пакту у кризу.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД ПОДАВ до відома, що звільнено з ув'язнення 97 осіб, заарештованих минулого року за участь в продемократичних маніфестаціях на площі Тіянанмен, включно з двома студентськими провідниками. Західні дипломати твердять, що це був дуже розрахований крок зі сторони Китаю, ціллю якого було заспокоїти зростаюче напруження вдома та приподобатися західнім країнам. Це офіційне повідомлення подано два дні після дати першої річниці жорстокої розправи китайським військом з продемократичними демонстрантами. В повідомленні сказано, що 76 осіб звільнено у Пекіні, а 21 особу в Шанґгаї. Згідно з офіційними повідомленнями, досі звільнено 881 особу, одначе ніде не сказано точно скільки осіб ще залишилося ув'язненими.

ХОЧ АМЕРИКАНСЬКІ ПІДПРИЄМЦІ були збуджені промовами Михаїла Горбачова минулого тижня на тему економічних змін в СССР, вони остерігають, що ще далі існує цілий ряд перепон, що стримують їх від серйозних інвестицій. Вони уважають, що це потриває принаймінше коло 10 років поки американські вклади капіталу в СССР наберуть повної вагомости. В іншому разі одною з найбільш важливих і помітних перешкод це брак телефонів, готелів і повітряних летів.

В АМЕРИЦІ

В МИНУЛОМУ РОЦІ 9,600 американських науковців отримали звання доктора природничих наук та інженерії, з них всього 133 — чорні. Це жалюгідне число показує зацікавлення негрів у науці й техніці. Спроби вчителів протягом останніх двох десятиліть привернути увагу негритянської молоді до науки закінчились крахом. Відомий фізик д-р Волтер Мессі з Чикаґського університету сказав, що кількість науковців негритянського походження відзеркалює „культурну катастрофу". „Тепер, коли найзахоплюючі події відбуваються в науці", сказав д-р В.Мессі, „чорні відсутні у цій ділянці життя".

ДЕЛЕҐАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ жидів поїхала до Женеви, щоб зустрітися з Нелсоном Манделею в неділю, 10-го червня, перед його приїздом до Ню Йорку 20-го червня. Метою зустрічі є вияснення поглядів Н. Мандели на Ізраїль, який має близькі стосунки з Південною Африкою. Після звільнення з ув'язнення цього року південноафриканський лідер підтримує Ясіра Арафата, лідера ПВО, та порівнює боротьбу палестинців з боротьбою негрів у Південній Африці. Погляди Н. Мандели занепокоюють прихильників Ізраїля, які бояться погіршення жидівсько-негритянських відносин в ЗСА та зменшення підтримки протиапартеїдського руху навіть зі сторони американських жидів.

ЧЕРГОВИЙ ВИЛИВ НАФТИ стався в четвер, 7-го червня, в Кілл ван Калл. Англійський супертанкер „Наутілус" вилив понад 260,000 гальонів нафти під час розвантаження в Нюйоркській пристані. Аварія сталася з вини першого помічника капітана, 52-літнього Джефрі Фредеріка Ґреґорі, яки знаходився під впливом алкоголю та наркотиків. Цей вилив став другим найбільшим у цьому році та одним із найбільших в історії доставки нафти. Вже в четвер почались очищувальні роботи, які за попередніми підрахунками коштуватимуть мільйон долярів.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА при ООН у своєму звіті „Світові ресурси 1990-1991" повідомила, що тропічні ліси, які відіграють життєво важливу ролю в регуляції клімату плянети, зникає з лиця Землі на багато скорше, ніж попередньо передбачалось. Щороку на земній кулі вирубується від 40-ка до 50-ти міл. акрів, приблизна територія стейту Вашінгтон, тропічного лісу. На сьогоднішній день на плянеті залишилось всього 1,9 біл. акрів тропічних лісів. Проблема знищення тропічних лісів, згідно з твердженнями охоронців оточення, є однією з найбільших проблем охорони середовища. Завдяки фотосинтезу тропічні ліси вбирають величезну кількість вуглекислого газу, який збирається в атмосфері. Вчені стверджують, що власне неконтрольована кількість вуглекислого газу спричинить небезпечне потеплення на Землі в наступному столітті, створяться умови „тепличного" ефекту.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money-order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Борис Єльцин

Три роки тому, у 1987 році, Міхаїл Ґорбачов, як генеральний секретар Компартії СССР, позбавив становища голови московської партійної округи — Бориса Єльцина, — обурений його критикою, що перебудова посувається черепашиною ходою. У найближчих виборах вибрали Єльцина до Ради народних депутатів, а неціліх три тижні тому він став президентом Російської Федеративної Совєтської Республіки, найбільшої, найчисленнішої і найбагатшої з усіх 16-ти складових республік Союзу. Перед своїм від'їздом до Канади і Америки Міхаїл Ґорбачов намагався не допустити Єльцина до того становища і, втративши нерви, особисто його заатакував. Це, мабуть, допомогло Єльцинові, бо в міру, як погіршувалася економіка в СССР і як надокучували людям деклямації про перебудову, яка має все направити, маліла популярність Ґорбачова і зростала популярність його найвідважнішого критика — Бориса Єльцина. Вже в Оттаві в розмові з канадським прем'єром Браєном Малруні Ґорбачов легковажно говорив про Єльцина. Коли на пресовій конференції у Білому Домі в минулу неділю вранці запитали його одверто, яке буде його відношення до Єльцина, нового президента СССР, Ґорбачов був, очевидячки поденервований і в довгій репліці знову повторив, що Єльцинові треба було аж трикратного голосування, щоб виграти невеликою більшістю голосів і що він, Ґорбачов, не знає, чого хоче Єльцин, бо мовляв, він раз-у-раз змінює свої погляди. До речі: коли на цій пресовій конференції президент Джордж Буш відповідав одним-двома реченнями, Ґорбачов за кожним разом виголошував довгі пропаґандивні тиради, видно було виразно, що Буш вже хвилювався такою поведінкою гостя...

Неправда, що Єльцин „не знає чого хоче". У своїй промові після переможного голосування — він з'ясував виразно, що змагатиме до зміни дотеперішньої державної системи, існуючої за царату і від Жовтневої революції: строгої централізації влади. Він заявився за децентралізацію, за дійсну, а не фіктивну рівність всіх республік, за рівність всіх президентів. Він виразно заявив, що не може існувати надпрезидент і це був виразний виклик на адресу Ґорбачова, який казав надати собі надзвичайні права й привілеї. Єльцин виразно заповів також, що вимагатиме більшої самостійности для Російської ФСР, особливо в економічній ділянці.

На цьому місці сказано недавно, що сила Ґорбачова у тому, що він не має суперника до його становища і що навіть Єльцин обмежує свої амбіції до терену Російської ФСР. Ситуація зміняється кожного дня. У „Ню Йорк Таймсі" з 2-го червня ц.р. появилася обширна кореспонденція з Москви про те, що Єльцин і його найближчий дорадник Міхаїл Бохаров прийняли на „приватну" розмову президента Литви Вітавтаса Ляндсберґіса і заступницю голови естонського парляменту Марію Лаврістін. Про зміст цієї „приватної" розмови нічого не сказано, за вийнятком пригадки погляду Єльцина, що між верхівками окремих складових республік Союзу повинен відбуватися постійно безпосередній зв'язок. Названа естонська діячка, читаємо в оцьому дописі „Ню Йорк Тайсму", виголосила у парляменті Російської ФСР промову, в якій намовляла слухачів усамостійнитись від керівної влади Союзу. Це в очах Ґорбачова буде намова до бунту, якщо не державної зради...

Прийняття Єльцином литовського президента, хай тільки на „приватну" розмову, це виразне встрявання у права й компетенції Ґорбачова. Це теж виразний виклик Ґорбачову. І це знак, що Єльцин не обмежується до Російської ФСР, а став реальним суперником Горбачова. Вся західня преса однозгідна, що після приємних для Міхаїла і Раїси Ґорбачових днів в Америці — вони влетять до Москви у кип'яток. Ґорбачов зорганізує собі рекляму, яка прославлятиме його за успіхи в Канаді й Америці, але совєтські громадяни не матимуть кращих харчів від згоди Ґорбачова і Буша на ліквідацію частини хемічної зброї, а чи американська пшениця зліквідує тамошню харчову мізерію — покаже дальша майбутність. Покищо Ґорбачов матиме перед собою дуже-дуже важкі дні і можна сумніватися, чи поможе йому та діялектика, яка й у Вашінґтоні на минулонедільній пресовій конференції зробила препогане враження.

У „Ню Йорк Таймсі" з 31-го травня ц.р. була довга стаття п.з. „Чи це вже остання конференція на вершинах Ґорбачова?". — Коли б його кар'єра скінчилася і Єльцин причинився до цього — мало людей у широкому світі жалітиме з цього приводу.

Микола Руденко

АКТИ ВАНДАЛІЗМУ

Коли протягом місяця цілий європейський материк звільняється від комуністичної неволі, якісь окремі епізоди неминуче випадають з поля нашого зору. Зважуючи ґльобальне, ми абстрагуємось від індивідуального. А проте в цих епізодах часом фокусується так багато, що вони відображають долю цілої нації.

Так, скажімо, кілька місяців тому українські поселення в Европі й Америці, в Австралії й Канаді — по всіх усюдах, де живуть українці — облетіла гірка звістка: знову скоєно нелюдський злочин проти нашого народу. У Києві невідомі особи розгромили музей і творчу робітню скульптора й етнографа Івана Гончара. Понищено багато його творів, пограбовано колекцію ікон. З лютою ненавистю пошматовано альбоми „Україна і українці", створенню яких скульптор-партіот присвятив усе своє життя. Де красувалися постаті великих синів нашого народу, лишилося мертве череп'я та холодна пустка. Пустка в хаті, пустка на подвір'ї, пустка в душі...

І знову, тамуючи біль і гнів, ми розгублено запитуємо: хто ж це зробив? Так ми колись питали після пожежі в бібліотеці Української Академії Наук, коли вороги нашого народу спалили тисячі томів безцінної, неповторної українїстики. То було намагання позбавити наш народ історичної пам'яті. Мета зрозуміла: хто втратив пам'ять про свій родовід, того легко позбавити національної мови й культури — отже, легко перетворити на Івана-безбатченка, духовного раба московських великодержавників.

Якими ж мотивами керуються погромники сьогодні? Звідки прийшли?

Злочин, який вони вчинили на садибі Івана Гончара, це велика, дуже велика образа нашої національної гідности. Болюча рана в душі народу, завдана людьми, які до потьмарення ненавидять все українське. Ось як газета „Молодь України" відображає настрої киян, породжені цим кричущим вандалізмом: „У тролейбусах і метро, просто на вулицях і в своєрідному київському 'Гайд-парку', яким став перехід на площі Жовтневої революції, де щовечора вирують пристрасті неформалів, які обговорюють різноманітні політичні події, сьогодні розмови точаться про напад на оселю і унікальний домашній музей Івана Гончара. Тут можна почути й такі подробиці, від яких у щирих шанувальників української культури мороз іде по шкірі".

Додам від себе: якщо ця вельми драматична подія сколихнула українців на всіх материках, то цілком природно, що вона не залишила байдужим жодне українське серце на батьківщині. Музей Гончара став мішенню для погромників саме тому, що він моделював Україну. Це удар, спрямований не проти окремої людини, а проти всієї нації.

Нормальній людині важко уявити, що таке взагалі можливе. Відомо ж бо: на кістках українських козаків виріс Петербурґ з його незліченними музеями. Отже, буцімто є поважна причина, щоб українська душа з ненавистю ставилася до цих музеїв. Але ж великий українець Тарас Шевченко приносить в Ермітаж не свою ненависть, а світлу й чисту любов до мистецтва. І покажіть мені хоч одного українця, що прийшов би туди палити й нищити. Такого не було й не могло бути! Хто ж запроваджує проти нас ці нелюдські дії?...

Як видно, чутки про неминучість погромів у Києві не були марними. Ці чутки поширюють розгалуження „Пам'яті" — хоч іноді вони й виступають під іншими назвами. Людей, котрі вчинили якщо не фізичний, то моральний погром у московському будинку літераторів, шукати немає потреби: міліція застала їх на гарячому. Гаразд, застала. Та чи є серед них хоч один покараний? На жаль, ні. То що ж дивного, коли безкарні молодці з безкарної „Пам'яті" перейшли від московських письменників до київських скульпторів? Хіба тут важко впізнати той самий почерк?

А проте не забули вони й про наших письменників. Услід за музеєм Івана Гончара скоєно акт вандалізму на могилі Василя Стуса. Там ще не встигли встановити пам'ятника — отже громити ломом або уламком залізної труби покищо нічого. Зате було що палити — гора квітів від шанувальників з усієї України, портрет поета на простенькому хресті. Словом, усе те, чим увінчують пам'ять дорогої людини десь одразу після поховання.

Стус, видатний поет знедоленої України, був убитий концтабірними катами в уральському карцері. Разом з останками Олекси Тихого та Юрія Литвина труну Василя Стуса було перенесено із пермської землі до Києва, на Байкове кладовище. Тисячі людей взяли участь у жалобній процесії, сотні жовто-блакитних прапорів тріпотіли над головами українських патріотів. І саме те, що вбитий поет не мовчить — він промовляє навіть по смерті до рідного народу — довело до сліпого оскаженіння його вузьколобих убивць. І вони вирішили мститися. Яка ж підла, блюзнірська помста!

Але вандали не вгамовуються: щойно я поставив крапку, гадаючи, що сказав про їхні блюзнірські дії геть усе, як прийшла зловісна новина: услід за могилою Стуса акт вандалізму повторився на могилі Юрія Литвина. Повторилося буквально все: спалено вінки, дерев'яний хрест, портрет політв'язня. Отже, почерк той самий.

Хто ж це робить, хто?! Якщо компетентні органи не доведуть, що вони справді — таки компетентні, їх вважатимуть щонайменше дармоїдами — коли не співучасниками злочинів. Топтали живих — тепер топчуть мертвих.

Юрій Р. Рибак

ЧЕРВЕНЬ — МІСЯЦЬ ТРОЯНДИ

У ЗСА вже від 1969 року червень став місяцем національної троянди чи пак рожі в цілій країні, а 1986 року президент Реґен підписав був закон, визнавши троянду як американський символ квітів. І нема тут нічого дивного, бо поруч її великої популярности серед населення, як аристократа між квітами, вона глибоко вкоренилася в американську традицію як давній автохтон. У Фльоресенті, Кольорадо, геологи знайшли були скам'янілу відбитку тоянди ще з-перед сорок мільйонів років, а перший президент ЗСА Джордж Вашінґтон був одним із перших професійних вирощувачів і навіть назвав одну троянду іменем своєї матері — Мері Вашінґтон... Найбільший у світі кущ троянди росте у Томбстоні, Арізона. Цей кущ покриває 8,000 квадратових футів простору, а під цвітучим галуззям його може сидіти 300 осіб... Такого куща не має місто Портленд, Ореґон, зате має назву: „Місто троянд", де кожного червня відбувається гучний фестиваль... Збирачам нумізматики відомий американський центр з трояндою (1722 рік), що його називають „Роса Амерікана" та цілий віночок з троянд на тридоляровому банкноті з около 1856 року.

Але троянда вмішалась теж у грецьку мітологію, бо грецька богиня квітів Фльора створила була її з молодої дівчини красуні, а богиня Афродита, захоплена її красою, назвала її „Роса" у честь свого сина Ероса — бога любови. Йому ж Фльора подарувала новостворену троянду в надії, що це буде завжди квітка кохання... І ось бо цього ж року понад 45 мільйонів троянд продано в Дні Серця — популярного американського Дня Валентина.

Під час коли червона троянда може символізувати любов чи пошану, бо біла підкреслює невинність і покору, жовта виявляє радість коралева висловлює бажання, а темнорожева подяку. І тут осторога!... Троянда, не зважаючи на свою незаперечну красу, може теж „вколити" не лиш колючками, а радше вразити почування, коли при дарунку не узгіднити кольору з оказією.

Вирощування троянд у ЗСА — надзвичайно популярне і згідно з опитом Ґаллупа майже 20 мільйонів домашніх господарств її плекають, бо до вибору мають понад 3,000 різних видів дерев і кущів, включно з мінятюрним квітом не більшим одного нікля. „Старі троянди" („Old roses"), що росли в Европі у загальному цвіли тільки разу у рік. У Китаї завелись такі, що постійно покривались цвітом. Схрещенням китайських із староевропейськими осягнено гібрид чайової троянди, яка постійно цвіте.

Коли ж мова про гібриди, то це ділянка вже у більшості професійних осіб, які змогли комерційно створити нові форми і кольори, даючи їм різні назви, з присвятою славним особам чи згадкою великих подій.

Троянда, поруч виставової вартости, має теж практичне примінення, бо її дерево вживають у меблярстві, пелюстки та овочі у куховарстві і навіть зараховують її до харчів здоров'я. Подають, що ягода шипшини — дикої троянди має 20 разів більше вітамінів Ц ніж помаранча... І коли людське око любується кольором і формою квіту, то його ароматичні пахощі уприємнюють віддих. Згадаймо тут хоча б рожаний олійок („Attar of roses") себро екстракт з особливо пахучих троянд. У половині XVIII сторіччя Долина Троянд у Болгарії вславилась уже була продукцією найкращою у світі рожаного олійку. Цей олійок уважають пливким золотом, бо одна унція коштує нині 450 дол., а щоб її отримати потрібно передестилювати 250 фунтів пелюстків (!) і тому вживають у виробництві найдорожчих парфюм. Троянда вода — „Rose water" — натомість незначно парфюмована є домішкою до лікерів, дорожчих цукерків і печива.

На крилах носталгії пригадується рідна земля, де цвіте троянда, а звуть її дикою рожою чи пак шипшиною звичайною. Її сверблячий овоч кидали хлопці собі за плечі, договорюючи „гечі печі поза плечі". Моя ж матір кидала „гечі печі" у бутлю, щоб фабрикувати домашнє овочеве вино. У різдвяний час гості любувались особливим смаком цього вина, яке схоже було на „малягу" і не диво, бо до ферментації вжито трюк: оригінальні дріжджі з ...Маляґи в Еспанії... А коли приходив Великдень, то годі собі уявити прекладанець без варення з рожі, без якої під час карнавалу пампушки не були б пампушками. Узимі ми пили теж чай з рожі — добрий на нирки — а в літі додавали до содової води сік з рожі — добрий на смак.

У економічній оцінці даного продукту модерна людина звикла до великих чисел виробництва і вияву поважного господарського значення, одначе в порівнянні з цілістю кількість цих велетнів обмежена. Характер бо економіки кристалізується остаточно завдяки безлічі малих продуктів і услуг. Вони ж оживлюють товарообмін, бо виповняють різні прогалини, і тим роблять життя більш сприємливим, заспокоюють особливі потреби, запевняють варстат постійної праці та доходу і відкривають дорогу до добробуту...

У зв'язку з трояндою насувається думка: скільки ж людей відчули б економічний удар, коли б, скажімо, вона нагло зникла з обличчя нашої плянети?

ЗДОРОВ'Я — ВСЬОМУ ГОЛОВА!

Д-р мед. Роман Осінчук

Осторожно з „опалюванням" тіла на сонці!

„Меморіял Дей" кожного року є не лише американським днем поминок померлих, зокрема тих, що віддали своє життя на різних воєнних фронтах в обороні своєї держави, але є теж днем отворення тримісячного вакаційного сезону. У ньому майже кожна родина, що живе й працює у великому й галасливому місті, знаходить довший чи коротший час на дозвілля десь поза задушливим містом на прибережних пляжах океану чи пляжах численних озер на континенті чи бодай десь подалі від великого міста у різних підгірських чи гірських лісистих околицях.

Американці особливо шукають за більшими морськими пляжами, та користаючи з літнього сонця та довших днів годинами вигріваються на сонці, опалюючи тіло не раз до темної барви тіла чи шкіри. Бо як же блідому на обличчі міщухові вертатися з вакацій „неопаленим" на лиці чи цілому тілі? Очевидно що дехто під час опалювання вживає широкий капелюх чи темні окуляри для охорони очей, ще дехто покриває своє тіло особливою рідиною (лошеном) для охорони своєї шкіри перед запальним подражненням шкіри надмірно діючим сонцем, але зчасом і цих дещо охоронних середників перестають вживати, щоб краще на темно опалитись.

На жаль, така думка є неоправдана, а опалювання шкіри сонцем є не лише некорисне, але навіть шкідливе, а то й небезпечне. Про це я вже писав у цій колюмні два роки тому. Маючи тепер більше свіжих наукових доказів про шкідливе опалювання сонцем здорової шкіри, хочу ще раз пригадати нашим читачам про це саме на початку цьогорічного літнього сезону. В наслідок таких соняшних „опалювань" та нерозважного, надмірного діяння соняшних променів, зокрема ультрафіолетних, хворує у ЗСА з того приводу на різного роду шкірні пістряки чи раки річно понад 600,000 людей, а з того числа біля 8,000 платять власним життям. Багато людей буде мати пошкодження очей (змутніння сочки), пошкодження елястичности шкіри та навіть пониження відпорностевих речовин в крові для оборони організму перед всякими хворобами, зокрема інфекціями.

За найновішими науковими дослідами Фундації шкірних раків, як твердить дослідник, д-р Перрі Робінс, є щороку щораз більше шкідливих наслідків, а просто алярмуючі відомості про зріст в останніх роках шкірних раків з приводу опалювання шкіри принесли наукові статті осінню 1989 року у журналі Американської Медичної Ассоціяції. Докладніша статистика шкірних раків за останніх 30 років показує їх зріст у чоловіків на 260 відсотків, а в жінок на 310 відсотків. Треба тут теж пригадати, що смертність з приводу шкірних раків є залежна від роду розвиненого рака, який може розвиватися у шкірі в п'ятьох його видах, а саме: найбільше грізного зв. мелянома чи меляносаркома, що розвивається у шкірі в формі нереґулярної темної, майже чорної, грудки у шкірі, яка зрештою скоро розростається та дає дорогою крови новотворові небезпечні перекиди до різних органів тіла.

Проте не треба мішати згаданих змін з т. зв. родимками тіла, які звичайно є у формі круглих червоних плям на шкірі та є зовсім нешкідливі. Проте такі зміни варто дати дослідити свому лікареві для всякої певности для свого здоров'я. Менше злосливі шкірні раки розвиваються у формі грудок одні з лускою на поверхні, інші зовсім гладкі тверді на поверхні. Ці останні може найбільш повільно розвиваються та виступають особливо на лиці у селян, рільників, що багато часу працюють на сонці, на сонці, хоч можуть розвиватись теж у вакаційників. Треба підкреслити, що в останніх 20-ти роках наступив зріст розвитку злосливої меляноми, зокрема в жінок на 400 відсотків.

У заключенні постає питання чи варто опалюватись на сонці, як це є звичаєм вакаційників чи деяких молодих жінок, що опалюють свою шкіру навіть ультрафіолетними променями в різних до того заведеннях. На це Американська академія дерматології дає відповідь — ні, — Бо треба підкреслити, що вчені лікарі знають про ці справи більше, як всякі інститути краю. Нерідко люди, що часто й надмірно опалюють своє тіло можуть мати пошкодження ока (сочки, а навіть рогівки), поменшують елястичність шкіри, навіть дістають деколи на вустах міхурцеві зміни (вірусові), що є ознакою зменшення природної людської відпорности тіла. Зокрема треба хоронити малих дітей перед опалюванням сонцем.

Якщо вже хтось конче хоче опалюватись, то вживати насвітлювання сонцем дуже коротко й то у вчасних чи пізніших годинах дня з вживанням широких капелюхів, темних окулярів та охоронних плинів. Проте треба кожному пам'ятати, що темна шкіра після опалювання це не вияв здоров'я. Це вияв оборони перед дією сонця.

КРАЙОВА НАУКОВА фундація проголосила плян співпрці державних установ, приватних компаній, університетів, науково-дослідних лябораторій у створенні модерної компютерової сітки, в якій дані будуть передаватися в 700 разів швидше ніж тепер. Це буде перша спроба в ЗСА змодернізувати відстаючу ділянку технології комп'ютерової сітки завдяки кооперації бизнесів з державними установами. В Японії така співпраця вже почалася.

Любомир Калинич

ЗБРОЇ — ЗБРОЇ!

У 45-ліття капітуляції Німеччини, у цій статті хочу познайомити читачів з уривком споминів австрійського воєнного кореспондента Еріха Керне. Ці спомини, п.з. „Дер Ґроссе Рауш", (похід на СССР 1941-1945), видано у Німеччині 1948 року, а для нас цікаві вони тим, що дуже велика частина описів та переживань автора накреслює потрясаючі епізоди зв'язків з поневоленим населенням України, в цьому часі тимчасово „освободженої" великим німецьким походом на Совєтський Союз. Ці спомини гідні нашої уваги також тим, що автор зовсім об'єктивно насвітлює поодинокі епізоди, не скриваючи при тому своєї великої симпатії до нашого народу. Як добрий журналіст та гуманіст спостерігає великі помилки гітлерівської нерозумної політики „іберменшів", яка то політика у свому загонистому егоїзмі не змогла в належну пору використати здорового та свідомого елементу наскрізь протибольшевицько наставленого великого українського народу.

У книзі „Дер Ґроссе Рауш" є розділ п.з. „Кампф ін Ґаліцієн", де Еріх Керн об'єктивно, а при цьому зовсім позитивно, висловлюється про бій Дивізії „Галичина" під Бродами, спростовуючи цим самим помилкове твердження командира Дивізії, генерала Фрайтаґа, який початково оскаржив Дивізію у зраді та пропонував її розв'язати. Пізніше, на підставі перевірки Керном та іншими воєнними звітодавцями дійсних фактів перебігу цього бою, нагороджено ген. Фрайтаґа лицарським хрестом, а дивізії признано хоробрість та бойоздатність під Бродами. Треба згадати, що про цього приятеля українців Еріха Керна згадує наш воєнний звітодавець Олександер Луцький у книзі п.з. „Бій під Бродами". Мґр Луцький і воєнний звітодавець Мирон Левицький після бою під Бродами особисто познайомився з Керном біля Ужгороду на Закарпатті. Вони допомогли йому призбирати відповідні матеріяли, зізнання українських старшин, підстаршин і вояків про правдивий перебіг бою під Бродами, що безперечно причинилось до правильного насвітлення на сторінках історії цього великого почину збройної боротьби українського народу.

У перших місяцях походу німецьких армій на СССР населення Західньої і Східньої України раділо б кожним висловом державного признання так довго поневоленої Батьківщини. Українці хотіли зі зброєю в руках допомогти повалити тюрму народів — Совєтський Союз, чи, радше, Росію. Про це якраз пише Еріх Керн у своїх споминах, уривок яких подаю у точному перекладі. Подія відбувається 1941 року на Полтавщині:

„Серед розмови прийшов до нас наказ дальшого маршу. Біля вечора добились ми до одного більшого села. Коли населення завважило, що я шукаю з ним зв'язку, зараз мене оточило кілька сотень чоловіків і жінок. Якийсь юнак, з інтеліґентним виглядом обличчя, схопив мене за рам'я.

— Довгі літа, ми, українці, терпіли та обливались кров'ю. Але тепер прийшла наша година! Ми нічого не хочемо від вас, німці, а ми готові на все. Дайте нам кріс, дайте набої! — Останнє речення вимовив він зі запалом по-українськи.

Всі люди заворушились. Зброї! Зброї! — перекликали один другого.

— Я є тільки звичайний вояк — сказав я зворушений, — але вірю, що ваші бажання будуть сповнені!

— Дивись, пане, — продовжував юнак. Мій батько був старий большевик і ще за царя запроторено його на Сибір за те, що він хотів волі, свободи і побратимства. Опісля він боровся як партизан і ми були за нього горді. Але, коли він на заводних зібраннях виступив проти безумного терору, проти клясової господарки, проти нужденного прохарчування та опіки, зараз після цього виступу він зник і ми його вже більше не бачили. І так сталося майже з усіми старшими. Їх названо троцькістами, саботажниками і зрадниками. І це тих, що своєю кров'ю підняли революцію і створили таку потугу. Не знаю, чи ти знайдеш горстку з них в цілій країні. А де ж вони? Позникали, їх повивозили або розстріляли як зрадників. Вони нас освободили, але той, хто не хотів дати себе поневолити може вмирати. Таке не діялось навіть під царями. Вони нас зрівняли, але ввели різницю кляс, якої не в силі перевищити найбільш капіталістична держава. Хто не є партійцем, не має особливої виказки, цей не живе, а животіє. А побратимство? Так, це вони нам рівно ж принесли. Побратимство комісарів і побратимство шибениць!

При слові „комісар" люди заворушились:

— Комісар — кричав старий окалічілий чоловік і показав свої викривлені плечі.

— Комісар! — закричала молода жінка і показала своє вибите око. Дві молоді жінки на примітивних ношах несли стару українку. Затремтівши, вона вхопила своїми сухими пальцями мої руки, і промовила гарячково кілька речень, яких я не зрозумів.

— Вона була жінкою старого попа — сказав тихо юнак. При відході Червоної армії комісарі зігнали всіх непевних людей. Очі цієї жінки дивились неповорушно на моє обличчя. Всіх розстріляли. Між ними попа з його двома синами, молодший мав 8 літ. Цей злочин її заламав і вона тепер не при здоровому розумі. Вона просить тебе... Ви повинні пімститися, ви повинні за кожну дитину стократно пімститися.

— Зброї-зброї! — кричали чоловіки й жінки. Розгарячкована хвиля людей підступила до мене. Я стискав багато рук і без слова відійшов".

(Закінчення на стор. 4)

Чорнобиль — вікова трагедія України!

26-го квітня, як і попередніми роками відділ Конґресу Українців Канади в Торонто зорганізував жалобно-протестаційну демонстрацію в пам'ять про Чорнобильську трагедію. Сонце схилялось до заходу, а заповіджена демонстрація на 7-му год. вечора заздалегідь збирала учасників біля Онтарійського Парляменту. На площі появлялось щораз більше українських національних прапорів, транспарантів з різними гаслами протесту, а серед них — два білоруські національні прапори. Чорнобиль — це не тільки катастрофа України, але катастрофа Европи, а може і інших частин світу, а в тому і нашої Канади. Ми так радо хотіли побачити між нашими прапорами литовський, естонський, латвійський, польський, хорватський, словацький, чеський, мадярський і інші. Бо не сміємо забувати, що тільки спільними силами наші народи можуть вирватись з московської неволі, а тоді, напевно, зникне страх перед новими „Чорнобилями".

Демонстрація розпочалась гимном „О Кенада", яку виконала духова оркестра О. СУМ „Батурин". Програму відкрив вступним словом, з'ясувавши українською і англійською мовами ціль нашої демонстрації голова КУК інж. Ярослав Соколик. Далі програмою проводила Марійка Шкамбара. Від Білоруського Конґресу виступала Пашкевич, а від Польського Конґресу — Орловський.

З урядових чинників виступали: Боб Рей-лідер опозиції в Онтарійському Парляменті, Д. Фліт і К. Джексон — посли, Василь Бойчук — стр. радний Міської Ради Торонто, та Юрій Шимко — президент СКВУ. Діти українських шкіл внесли символічну чорну труну, понад дві тисячі учасників засвітили свічки, а Високопреосвященний Владика Ізидор в сослуженню білоруського Владики Михаїла, о. митр. протоєрея Петра Булика, крилошанина Романа Набережного і о. Петра Івахова відправив Молебень до Матері Божої — Цариці України за український многострадальний нарід. До Молебня під проводом інж. Петра Бубели співали всі учасники. Опісля діти шкіл ім. Ю. Липи і Ц. Паліїв вручили послові К. Джексонові листи з підписами учасників до Канадського уряду з проханням допомоги потерпілим дітям Чорнобиля і спровадження їх на лікування до Канади, зложивши від себе розпачливий заклик заборонити будування атомових електростанцій, яких так вже багато, у найгустіше заселених районах України.

Д-р Я. Шурак, як представник Руху звернувся до учасників з проханням і дальше складати пожертви, бо організується вже другий літак з медичними та лікарськими препаратами, яких в Україні дуже бракує. На кінець з батьківським словом виступив Високопреосвященний Владика Кир, який у своїх батьківських словах звернув увагу на теперішні обставини й події в Україні, закликав до щирої допомоги для українських церков , для дітей і потерпілих у Чорнобильській катастрофі.

Словами подяки учасникам, промовцям і всім, що допомагали в організації демонстрації, закінчила сходини М. Шкамбара, а учасники у супроводі духової оркестри „Батурин" відспівали український національний гимн „Ще не вмерла Україна".

Демонстрація була добре зорганізована, погода чудова, програма відносно не довга, але на 80 тисяч українців великого Торонта, дві тисячі, а може й менше — це занадто мало!

Василь Дідюк

„Дударик"...

(Закінчення зі стор. 1)

лення, яке викликав їх спів цієї композиції.

В частині народних пісень, деяких аранжованих, ми почули оригінальну „Голуба висота" М. Корчинського, народну — „Як за дальнім небосклоном в обробці диригента хору М. Кацала та „Лелека" Ю. Рожавської, також в аранжеровці М. Кацала. Тут треба зазначити, що „Дударики" мають в своєму репертуарі три концерти. В одному з них є включена оригінальна композиція диригента хору, яку, ми на жаль, не мали нагоди почути.

Безперечно, можуть бути різні думки, котрі пісні були вершками мистецького захоплення та часолоди. Для нас, це „Алилуя" та „Лелека". В цій пісні, пару рядків виголошуваних одним моloденьким хористом, збагачували її настрій.

З пісень до слів Тараса Шевченка ми почули „Думи мої", „Садок вишневий" Б. Вахнянина. Тут мимоволі насувається бажання порівняти її з композицією А. Гнатишина. Коли Гнатишин подбав про більшу гладкість та плинність композиції, Вахнянин створив її конструкційно багатшою. Але ви відчули тут піклування матерів своїх дітей та безжурний спів дівчат і соловейка.

Фінал кантати „Радуйся ниво неполитая" М. Лисенка, так добре відомий в Дітройті, імпонував силою контрольованої динаміки, неочікуваної від молодечого хору. Слідували „Реве та стогне" та „Заповіт".

Почали концерт українським національним гимном, закінчили англійською мовою „Боже благослови Америку" і „Боже великий, єдиний".

Під оглядом ритміки, динаміки і кольористики — це хор зразково зіспіваний і голосово збалянсований. Ця ідеальна зіспіваність виявилась найкраще у виконанні характеристичних, народних творів таких як щедрівки.

На окрему велику похвалу заслуговує диригент М. Кацал. Його заслугою є вміння передати хорові своє знання змісту та настрою нашої пісні. Його рухи рук делікатні, ледве помітні, одначе досконало підкреслювали його інтерпретаційний задум.

Його свобідна поведінка та чутливе батьківське відношення до дітей з'єднали йому симпатію публіки, а дітям це дозволяло поводитись без напруження. По кожній хвилі оплесків, він випроваджував наперед сцени котрогось з хлопців, який кланяючись, дякував за признання. Надзвичайно приємна картина хору, хотілось би сказати „жовтодзюбів" першого ряду, відразу полонила серця усіх присутніх.

Включення до хору хлопчиків також старших юнаків, збагатило і кольор і динамічну потужність хору, надаючи йому дозрілості та повноти звучання. Хор був щедрим у своїх наддатках, може навіть за щедрим, беручи під увагу горяч у залі

З признанням треба додати, що Дітройт прийняв цей хор дуже щиро і сердечно. Голова Капелі Бандуристів д-р Мирон Гнатюк вітав їх теплими словами. Диригент хору М. Кацал висловив надію, що побачуться з капелею за рік у Львові. Як відомо, Капеля Бандуристів вибирається з рядом концертів в Україну.

Молодечі організації та культурні товариства вручили хорові квіти, Союз Українок зі Львова передав вітання нашому Союзові Українок. Всі співаки були гостями у приватних домах а коли прийшов час прощання, багато сліз з'явилось в очах.

Чикаґо й околиці вшанували ген.-хор. Тараса Чупринку

У неділю, 4-го лютого ц.р., шість комбатантських організацій міста Чикаґо покликали Ініціятивний комітет для відзначення 40-ліття смерти сл. п. ген.-хор. Тараса Чупринку — Романа Шухевича. Цей Комітет скликав представників усіх політичних і суспільно-громадських організацій Чикаґо й околиць для вибору загальногромадського комітету. Діловий комітет очолив С. Ґоляш. Секретарем став Б. Кашуба.

До почесного комітету покликано наших найстарших воїнів, які були свідками творення держави УНР в Києві та Львові 1918 року. Такими почесними ветеранами є: ген. УВК А. Кущинський, майор М. Личик і сот. О. Врублівський з Армії УНР та К. Бородайко й І. Дубицький з леґіону УСС.

4-го березня ц.р. вояцтво 1 УД УНА та Т-во Вояків УПА провели збірку під українськими церквами на допомогу Юрієві Шухевичеві. Організації Українського Визвольного Фронту в Палатайні та на півдні Чикаґо провели збірку серед громадянства.

В день смерти Командира УПА, 5-го березня, відслужено в катедрі св. о. Миколая Панахиду соборним чином, яку очолив Владика Іннокентій. Всі комбатантські організації, молодь СУМ, Пласт, ОДУМ, ОЖ ОЧСУ та Відділ ООЧСУ взяли участь зі своїми прапорами.

Святкування проходили під патронатом двох Централь — УККА і УАКРади.

Святочна академія відбулася в неділю, 20-го травня, в авдиторії школи св. о. Миколая.

До святочного апелю стали на сцені комбатантські організації, молодечі та суспільно-громадські зі своїми прапорами, які спільно з громадою віддали салют великому командирові, провідникові та голові підпільного уряду України — УГВР.

Вступне слово, звернене до єдности тут і там, до чого й закликав ген. Т. Чупринка, виголосив С. Ґоляш.

Святочне слово подане проф. Д. Штогрином показало постать Шухевича-Чупринки в різних формах його різнорідної праці, повної відданости та посвяти, для осягнення великої мети — УССД.

В мистецькій частині відома солістка меццо-сопрано Христина Липецька з Дітройту з повним успіхом та відчуттям проспівала чотири пісні: „Спи, дитино", „Як давно", „Не він один" і „Любіть Україну". Фортепіяновий супровід спочивав на руках мґр Н. Савин.

Деклямацію „Борцям - героям" вміло віддав молодий деклятатор П. Марушка.

Слово Юрія Шухевича у 40-ліття смерти батька — ген. Т. Чупринки, виголошене 5-го березня ц.р. в селі Білогорща, відчитав С. Ґоляш.

Тріо „Три сестри" у складі Г. Карасейчук, Н. Гончарової, О. Павлик із фортепіяновим супроводом Орисі Покорної вміло проспівали три пісні: „Подай, дівчино, ручку на прощання", „На світанку" і „Коломия".

Богдан Кашуба — голова Братства 1 УД УНА, прикрасив сцену військовими хрестами та медалями УПА.

Академію закінчено відспіванням українського національного гимну. Опісля присутні перейшли до другої залі, де було показано відеозапис з виступу Юрія Шухевича з його приїздом до Львова.

Дохід з імпрези призначено на видавничий фонд „Літопису УПА".

У виданій програмці, яку спонзорували банк „Певність" і каса „Самопоміч", вичислено 31 організацію та установу, які входили в склад Ділового комітету.

Крім загальногромадських святкувань Відділ Товариства Вояків УПА відзначив 40-ліття смерти ген. Т. Чупринки зустріччю з громадянством 18-березня в залі Дому СУМ.

Українські радіомовлення вшанували дату смерти окремими передачами.

Т-во Вояків УПА видало з цієї нагоди пропам'ятні коверти.

С. Ґоляш

Відзначили День Скорботи

Неділя, 29-го квітня пройшла в храмі-катедрі св. Володимира в Ню Йорку під знаком чотириріччя катастрофи на Чорнобильській атомній електростанції, в наслідок чого загинуло багато людей, а життя інших під загрозою. (Недавно совєтська державна комісія прийшла до висновку, що Чорнобиль — „Це глобальна катастрофа").

На фасаді храму було вивішено чорний прапор і полотнище з написом англійською мовою: „У четверту річницю Чорнобильської катастрофи".

Богослужбу в цей день очолив єпископ Антоній. В ній взяв участь владика Василій, єпископ Сербської церкви.

Після традиційної відправи відбулася Панахида в пам'ять невинних жертв катастрофи. Урочисто і жалібно співав хор під диригентурою композитора Михайла Лева, який, до речі, в недалекому майбутньому буде висвячений у сан диякона.

Після Панахиди настоятель храму отець Володимир Базилевський запросив численних присутніх на спільний свячений обід в залі катедри. Серед присутніх були визначні особистості — гості з України: народна артистка УССР Ніла Крюкова, заслужена артистка УССР Галина Менкуш, які в цей час виступали в різних містах Америки, перший секретар Постійної місії УССР до Об'єднаних націй Юрій Шевченко і радник місії Олександер Буцько. Виступи промовців започаткувала Ніла Крюкова. Вона передала привіт від батьківщини. Як очевидець, вона розповіла про спустошення навколо Чорнобиля, про великі терпіння місцевого населення, а особливо про трагічну долю дітей в наслідок радіяції.

Після виступів отець Володимир та голова парафіяльної ради Іван Куравський подякували гостям з України за участь у Панахиді і подарували їм примірники книги, виданої з нагоди 60-річчя парафії і присвяченої Чорнобилеві. Парафіяни ще довго не відпускали гостей з батьківщини, намагаючись сказати їм щось приємне побажати успіхів.

І. Куравський

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями й Українською Громадою, що по короткій і тяжкій недузі дня 22-го травня 1990 року в Монтреалі, Канада, з волі Всевишнього відійшов у Вічність

бл. п.

ЕВСТАХІЙ ІЛЬЧИШИН

народжений 14-го квітня 1922 року в селі Ушковичі, Перемишлянського району. Покійний був довгі роки власником склепу із взуттям. Брав активну участь на суспільно-громадському, а зокрема на релігійному полі, як довголітній секретар парафіяльного комітету церкви св. Михаїла і член Президії Відділу БУК-у.

ПАНАХИДИ відбулися в днях 23-го і 24-го травня 1990 р. о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні А. Далєра на Роземонті. Служили при відправі о. д-р Ігор Мончак, парох і оо. митрати Іван Гаврилюк і Ярослав Гайманович.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відбулися в п'ятницю, 25-го травня 1990 р., а Тлінні Останки похоронено на українському відділі цвинтаря Кот-де-Неж в Монтреалі, Канада.

Важким горем прибиті:

дружина — ТЕТЯНА з дому КАЧМАР
адоптована донька — МАРІЙКА
ближча і дальша родина в Україні

БЛ. П. МҐР

ВАСИЛЬ БОЙКО

відійшов у Вічність на 79-му році життя в Торонто, Канада в неділю, 3-го червня 1990 року.

ПАНАХИДИ відправлено в понеділок, 4-го травня, о год. 7:30 веч. у похоронному заведенні Кардинала.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ — 5-го травня ц. р. в церкві св. Димитрія при вул. Ля-Роз.

З найближчої родини залишились в глибокому смутку:

АННА, з дому КАЛЬБА, дружина
КСЕНЯ, донька з мужем ВОЛОДИМИРОМ СТАСІВИМ
АНДРІЙ СТАСІВ, внук з дружиною ЛІНДОЮ
МАРКІЯН СТАСІВ, внук
С. ЯР. КАЛЬБА, шваґер з дружиною СОФІЄЮ і сином КАСІЯНОМ з родиною
Б. Р. КАЛЬБА, шваґер з дружиною ОЛЕЮ і дітьми ЮРІЄМ і ХРИСТИНОЮ з родиною
М. КАЛЬБА, шваґер з донею ВІРОЮ з родиною і сином ПЕТРОМ
СОФІЯ ФЕДИШИН-ЩЕРБІЙ, шваґерка з донею МАРТОЮ КВІТКОВСЬКОЮ і внуком АДРІЯНОМ
дальша родина в Канаді, ЗСА й Україні

Дітройт вшанував В. Стуса

31-го березня, Дітройт урочисто вшанував Василя Стуса, сучасного найвизначнішого поета, нескореного патріота, незвичайну людину, Великого Українця.

Вечір в пошану Василя Стуса відбувся під патронатом Окружної Ради СУА в Дітройті за ініціятивою відомого літературознавця й літературного критика Марії Гарасевич, яка підготувала програму.

О год. 7-ій вечора в залі Непорочного Зачаття відкривається завіса й перед нами великий портрет В. Стуса прибраний вишивками, гілками шпараґуса, вінком з червоних троянд та зелені.

Відкрила Вечір Голова Окружної Ради СУА в Дітройті Орися Лончина та представила доповідача проф. Марію Гарасевич, автора багатьох літературно-критичних праць.

Доповідь М. Гарасевич „Василь Стус” була надзвичайно цікавою й зробила на всіх дуже сильне враження. Вона була глибоко опрацьована, мала науковий характер, базована на джерелах з України та еміґраційних, а саме виголошення, як завжди, мистецьке. У доповіді яскраво насвітлено на підставі багатьох спогадів та книжки Михайла Гейфеса „Українські силюети” особистість В. Стуса, уривки з його життя, його заслання в табори суворого режиму і трагічну геройську смерть. Головною частиною доповіді була оцінка поетичної творчости В. Стуса. На підтвердження своїх думок, М. Гарасевич цитувала таких визначних науковців, як Ю. Шереха, М. Жулинського та інших. Незабутня цитата з М. Гейфеса: „... рідко, я людина, що все своє свідоме життя крутилася в елітних колах наукової та літературної інтеліґенції „північної столиці”, зустрічав когось, хто дорівнював за витонченою освіченістю, ерудицією й бездоганним смаком моєму товаришеві з зони..., — українському поетові Василеві Стусу. ..., Його поезії захопили мене з першої сторінки: ... полонила музика поетових ритмів. Стус — джерело божественних гармоній. ...сьогоднішнє покоління українців залишиться в історії прикрашене Стусом.”

Незабутній і пластичний образ, яким окреслила М. Гарасевич В. Стуса: „Василь Стус, немов скульптура вирізьблена Мікаельанджельо і — наша національна „Пієта”: мати Україна тримає на колінах свого замученого сина”. Цей образ припав до серця всій публіці, особливо присутній на залі молоді.

Учасники програми: (зліва) сидять М. Гарасевич, Т. Китастий, стоять М. Лісовська, Ю. Розгін, Х. Липецька, З. Чорній, Х. Юзич, М. Рябчук — поет з України, А. Лятишевський, О. Веретенченко, Н. Гевко.

У доповіді дуже цікаво наведено паралелю між Т. Шевченком і В. Стусом, підкреслено ролю Стуса в сучасній поезії та порівняно її до І. Франка, насвітлено багатство поетичних засобів, мовний засяг, тематику, глибокий зміст поєднаний „божественною” артистичністю і т.д.

До повного успіху вечора причинились талановиті виконавці програми.

Немов продовження доповіді було художнє читання поетичних творів В. Стуса, яке сягало професійного рівня: Ю. Розгін своїм специфічним стилем майстерно виконав „Мені зоря сіяла нині вранці” Х. Юзич з глибоким чуттям та зворушливою експресією віддала ніжну любов до матері у вірші „Весь обшир мій”, Н. Гевко артистично виконала „На лисій горі догоряє багаття нічне”, передаючи велику інтимну любов поета до дружини та хвилюючий настрій його спогадів, артист А. Лятишевський з професійною ерудицією, захоплюючо виконав „З ціложиттєвого ждання”, З. Чорній заключним акордом з мистецьким поривом деклямував „Сто років, як сконала Січ”.

Улюблена оперна співачка Христина Липецька від першої появи на сцені завоювала серця вибагливої публіки. При фортепіяновому супроводі, муз. С. Людкевича, „Як давно” сл. О. Підсухи, муз. Г. Китастого, „Любіть Україну” В. Сосюри, муз. М. Фоменка. Х. Липецька добре володіє своїм гарним голосом від піяно до форте, знана з артистичного виконання. Вона співала з таким щирим надхненням, з такою експресією, що викликала в публіки спонтанне захоплення.

А далі полинули ніжні звуки бандури з-під пальців відомого мистця-бандуриста Петра Китастого-диригента церковного хору православної Катедри св. Покрови, ветерана Української Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка. Співав він козацькі й стрілецькі пісні: „Ой, у полі сніжок летить” — козацький плач, „Ой, впав стрілець у край зруба” та „Як стрільці йшли з України” (в обрібці М. Фоменка), обидві пісні Р. Купчинського, „Стрілецькі могили” — сл. Б. Стельмаха, муз. В. Морозова, у якій П. Китастий блискучо поєднав спів з мелодеклямацією. Його теплий, оксамитний голос, його високомистецьке виконання повне щирости, проникали в саму душу.

Закінчення програми вечора було могутнє. Визначний поет Олекса Веретенченко прочитав свій вірш „В сяйві непорушної стіни” співзвучний з усією ідеєю вечора й духом В. Стуса.

Гарними словами подяки всім учасникам програми закрила вечір Ірина Тарнавська, культурно-освітній референт Окружної Ради. Вона ж була й дорим декоратором сцени та портрета В. Стуса, який завдячуємо А. Лятишевському.

Глибоко зворушена публіка нагородила виконавців бурхливими оплесками і кожного зокрема гарними словами признання й вдячности.

Після вечора Окружна Рада запросила виконавців та гостей до своєї домівки на прекрасне прийняття, яке приготували члени СУА. Там під великим враженням вечора ще довго гутрили ніхто не спішив додому, всі ще були в полоні В. Стуса й присвяченої йому програми. Піднесені духом, збагачені культурним надбанням, всі були вдячні виконавцям за їхню невтомну працю та гарне виконання.

Христина Юзич

„Все, що мав у житті, він віддав”...

Св. п. Івана Боднарчука

В суботу, 5-го травня ц.р. радив у Торонто Секретаріят Світового Конґресу Вільних Українців. Представники нашого організованого життя майже зі всієї діяспори. І, зрозуміло, побільше громадських місцевих діячів. Та раптом у зосереджену діловість нарад впала нежданна вістка: цього ранку закінчив свій життєвий шлях Іван Боднарчук. Задзвонили телефони. Найближчі його співробітники робили останні зусилля, щоб переконатися, що це тільки злобна поголоска. Та не те почули...

І коли, врешті, довелося представниці Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради проголосити всьому зборові цю болючу новину, по залі повіяло враженим недовір'ям: як це так?! Та ж на початку тижня бачили його ще на засіданні Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді, бачили, як виглядало, зовсім здорового. Правда, позначувалося, що „тягар робочих літ упав йому на плечі”, але ж був він, як звичайно, жвавий і чуйний на всі громадські справи... Так думали найближчі торонтські сусіди, добрі та щирі знайомі. І в кожного промайнув перед очима образ цієї Людини. Власне, української Людини, з великої літери. Хто ж він був такий? Власне вже не „є”, а „був” — карбувалося у свідомості. Бо це ствердження заставляло поглянути на його життєпис, як на завершену цілість.

Син Підкарпаття із села Чернятина на Станиславівщині. Любов до землі й народу, турбота про його майбутнє, про молодь далася селянському синові зовсім самозрозуміло. Це й привело його до вибору звання вчителя. Звання, що стало святим його покликанням. Наша історія знає таких чимало: Борис і Марія Грінченки, Степан Васильченко, Софія Русова, Константина Малицька, Уляна Кравченко... Завдяки таким, як вони, ми стали тим, ким є сьогодні. Всі вони розуміли свої педагогічні завдання якнайширше, всі починали свій творчий шлях до вершин — від щоденних духовних потреб української дитини.

Іван Боднарчук учителював все своє життя, попри всі інші свої завдання. У рідній Галичині, в Німеччині в ДП-таборах, а від 1948 року в Канаді в Інституті ім. Петра Могили в Саскатуні, в Кенорі, в Віндзорі, врешті в Торонто; кільканадцять років був директором школи ім. Михайла Грушевського. І впродовж літніх вакацій провадив додатково курси українознавства. А рівночасно був кілька років головою Шкільної Ради українських шкіл Торонто, членом Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради, а виконуючи обов'язки інспектора при Централі КУК, візитував по кілька разів дослівно всі українські школи — від Галіфаксу до Ванкуверу. При цьому користувалися його справді батьківською увагою всі українські школи, при якій Церкві чи організації вони не існували б. Як і взагалі був він беззастережним соборником, якому вся Україна була радістю, болем, змістом життя. Та великий Богом даний талант педагога не був одиноким в Івана Боднарчука. Обдарований гарним голосом та музичними здібнощами, він залюбки співав у хорах, організовував їх та дириґував ними, творив гуртки молодих бандуристів та театральних аматорів, часто доповнюючи сам їх репертуар.

Але основним засобом його стало писане слово. Практична виховна праця насувала теми з цілої проблематики нашої діяспорної спільноти. Його статтями рясніли наші часописи, починаючи від галицьких „Каменярів”, а далі еміґраційні „Свобода”, „Народна Воля”, „Наша Мета”, „Нові Дні”, „Шлях”, „Світло”, навіть знаменитий сатиричний „Лис Микита”, куди дописував під псевдонімом Іван Чабанчук. В „Українському Голосі” вів окрему сторінку для дітей, започаткував журнал „Сумківець”. Його журналістичне перо було „легке”, виклад думок ясний і легкий до сприйняття, а бажання ширити нашу правду — невичерпне.

Потреба шкільних підручників спонукала його зредаґувати й видати читанки: „Ластівка”, „Ромашка”, „Соняшник”, „Ватра”. Між іншим, зовсім недавно дозволив він їх усі передрукувати масово для вжитку наших шклярів у Бразилії, зрікаючись усіх своїх авторських та видавничих прав. Це й був останній із численних його великодушних жестів. Іншим таким було започаткування при Фундації Українознавчих Студій бібліотечного фонду при Торонтському університеті особистим датком 50,000 долярів.

Та попри широку журналістичну і видавничу діяльність чи не найважливішою ділянкою його праці була література. Був справді вродженим поетом, хоч писав здебільшого прозою. Між іншими так і чекає друку його остання драма з дій УПА „Над Черемошем”. Його десять книжечок для дітей, молоді — це здебільшого оповідання. Це „Розгублені квіти”, „На перехресних шляхах”, „Кладка”, „Друзі моїх днів”, „Далекі обрії”, „Замрячені ранки”, „До рідних причалів” (останнє — це збірка репортажів із інспекторських поїздок, одначе теж не без усіх прикмет доброго літературного твору). Повістей появилося три: „Покоління зійдуться”, „У дорозі життя” та „Розквітлі сузір'я”. В передмові до однієї з них Юрій Клиновий підкреслив, що „широке полотно” — не зовсім типовий жанр Івана Боднарчука; коротке сконденсоване схоплення моменту в його коротких творах — виходить найкраще. Та все ж „Покоління зійдуться” діждалося англійського перекладу, як і взагалі його твори відзначувано на численних конкурсах, між іншими і престижевою нагородою ім. І. Франка.

Постійна тема творчости Івана Боднарчука — українська людина, розіп'ята в межовій ситуації поміж рідним батьківським краєм та всім, що він означає, — і чужою, дарма, що гостинною землею. Там закорінені всі вартості людини, а тут доводиться жити не те, що десятиліттями, але і з покоління в покоління. І такі інші тут закони й звичаї, така відмінна міра вартостей! Проблематику цієї ситуації автор висвітлює багатогранно на прикладах цілого ряду постатей, різного віку, суспільного підложжя та рівня освіти. Підходить до цього складного вузла без упереджень, а зате з широким знанням дійсности. Він поділяє зовсім погляди свого великого приятеля та співробітника із Союзу Українських Самостійників, редактора Івана Сирника. Той був автором „Креда українця в діяспорі”. Так і Іван Боднарчук, в основних підсумках своїх творів — оптиміст. Скільки б вартостей не пропало в цій ідейній суматосі, та все ж таки „покоління зійдуться”, блудні сини повернуться до святинь своїх батьків, а тривала жива й творча українська діяспора — це зовсім реальна можливість; в Канаді чи й де інакше на земній кулі...

Просто несила згадати в короткому некролозі всіх сторінок многогранної діяльности Покійного. Він не лише писав, але й брав участь у зорганізованому нашому мистецькому житті, починаючи від членства у Мистецькому Українському Русі в Німеччині, через Об'єднання українських письменників „Слово”, через кількалітнє головування в об'єднанні „Козуб”, а вже зокрема в Об'єднанні Працівників Літератури для Дітей і Молоді ім. Л. Глібова. Тут він незмінно головував впродовж останніх 12 років, аж до своєї смерти. Його особистій ініціятиві та трудолюбивості треба приписати появу цілого ряду видань для дітей та молоді, як теж щорічні, вже традиційні в Торонто, „Свята дитячої книжки”, що в них брали участь усі місцеві школи. Наперекір багатьом культурним нашим діячам, він довір'яв козацьким нащадкам: з нев'янучим ентузіязмом вірив у молодь. Вишукував поміж нею старанно зародки талантів та вможливлював їм шлях до своєї громади через конкурси, прилюдні виступи...

А вже майже звичною частиною українських імпрез у Торонто став столикстанок із українськими книжечками для дітей. За ним сиділи сам голова ОПЛДМ із невтомною помічницею та однодумцем дружиною Емілією. Їх турботою було й доставити книжки з маґазину (в їх же власній хаті), і завезти знов туди нерозпродане, і вглиблюватися в безплідні подробиці центових розрахунків. До речі обоє виконували всю працю при розсилці книжок у світ. Отаке місце приділяє наша громада чільним творцям своєї культури. Але подружжя Боднарчуків робило свою роботу тихо й послідовно, не нарікаючи. Цією ж ціною українська дитяча книжка стверджувала свою наявність у вільному світі, а, зрештою, таки й подекуди доходила за призначенням — перед очі та до сердець юних читачів. Уділом Івана Боднарчука стали численні громадські нагороди, включно із найвищою — Шевченківською медалею КУК. Та не в цьому ж була мета його життя.

І оце Іван Боднарчук вже дійшов до тієї мети. Як пише його вдова: „затихла писальна машинка, опустилися руки, втомлені довголітньою громадською й літературною працею”. Виросла ще одна могила на українському кладовищі „Київ” в Овквіллі біля Торотно.

Але недокінчене діло залишилося — тепер на відповідальності всього нашого громадянства. Зокрема в ділянці української дитячої літератури. І зокрема тепер, коли так неждано відкрилися їй шляхи в рідний край. І ми віримо, з оптимізмом Покійного, що нові руки знайдуться. Хоч не так легко, та й навряд, чи можливо заступити Людину таких талантів та такої жертвенної невсипучости, як Іван Боднарчук. Таких же, як він, славив велетень громадської праці — сам Іван Франко:

Все, що мав у житті,
він віддав
Для одної ідеї,
І горів і яснів і страждав
І трудився для неї.

Хай же світлий приклад Покійного ясніє повік новим поколінням, яким віддав він усе своє життя!

Л. Храплива-Щур

Книга-меморіял Світової Ліґи Українських Політичних В'язнів

У першій половині квітня ц.р. появилось з друку документальне видання Світової Ліґи Українських Політичних В'язнів, присвячене подіям Другої світової війни в Україні.

Книга-меморіял появляється саме в 45 річницю розвалу Третього Райху. Її завданням також є вшанувати мільйонові жертви українського народу, які впали в боротьбі з нацистською Німеччиною.

У 80-их роках, коли на українську діяспору пішов скажений наступ зі сторони совєтського КҐБ та деяких жидівських кіл, звинувачуючи вихідців з України в часі Другої світової війни в злочинстві супроти людства, українські політичні в'язні німецьких тюрем і концтаборів скликали в 1985 році Конґрес українських політичних в'язнів, який в листопаді того ж року в Торонто засудив цю українофобну атаку. Учасники конґресу (біля триста осіб з різних континентів) доручили при тому новообраній управі підготувати до друку документальний збірник про події Другої світової війни в Україні, який мав дати вірний образ змагань українського народу в боротьбі з німецьким нацизмом.

Головна Управа Світової Ліґи Українських Політичних В'язнів виконала це доручення так, що запланована спочатку книга на 600 сторінок розрослася до 1294 сторінки великого книжкового формату. До числа свідчень українського підпілля ввійшли до книги наукові розвідки, історичні нариси, аналізи, статистика жертв і знищень, спогади. Оформлено окремі розділи, як, наприклад „Жінки в національному резистансі”, „Терор в містах і селах”, „Каторжна праця робітників 'Ост' ”, „Примусова репатріяція” та інші. До підпільної дії ОУН й УПА та відкритого резистансу народу включено поневіряння, тортури і біль цілого народу, який не здавався брутальному завойовникові.

В праці над збірником взяло участь біля сотні авторів а вісімсторінковий зміст книги говорить сам за себе. Біля 90 сторінок книги призначені англомовному читачеві. Показники імен та предмету дають читачеві легку орієнтацію в цій величанській документаційній книзі. Книга носить назву „В боротьбі за Українську Державу” а в англійській „Struggle for an Independent Ukraine”.

В книзі використані нові й досі недруковані матеріяли. В ній вміщено автентичні документи ватиканських і німецьких архівів, в яких наглядно засвідчено, що українське підпілля і Церква вже на початку засудили злочинну поведінку імперіяльних завойовників. Книга появилася під редакцією д-ра Михайла Марунчака.

Книгу можна набути у видавництві або в книгарнях. Ціна одного примірника 65 долярів плюс пересилка. Ті, які передплатили книгу перед першим травнем ц. р., заплатять тільки 50 дол. і кошти пересилки (в Канаді 5 дол., поза границі Канади — вісім долярів.) Адресувати: World League of Ukrainian Political Prisoners 418 Aberdeen Ave. Winnipeg, Man. R2W 1V7.

Зброї — зброї!

(Закінчення зі стор. 2)

Таких та інших потрясаючих епізодів, зустрічів та розмов з українцями у книжці — споминах Еріха Керна багато, багато. Описана подія відбулась у нашій обездоленій Батьківщині під час походу „переможної на всіх фронтах” армії Третього Райху. Але ця подія описана без журналістичних прикрас, без похвал. Вона представлена об'єктивно очима та душею німецького воєнного кореспондента. І тому якраз цей опис так чітко віддзеркалює настрої та прагнення українського народу по обох сторонах Збруча під час Другої світової війни.